2022 m. spalio 6 d., ketvirtadienis

P9_TA(2022)0351

Dabartinė humanitarinė ir žmogaus teisių padėtis Tigrėjuje (Etiopija), ypač vaikų padėtis

2022 m. spalio 6 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl dabartinės humanitarinės ir žmogaus teisių padėtis Tigrėjuje (Etiopija), ypač vaikų padėties (2022/2858(RSP))

(2023/C 132/10)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Tigrėjaus ir Etiopijos, ypač į 2020 m. lapkričio 26 d. [1] ir 2021 m. spalio 7 d. [2] rezoliucijas,

— atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

— atsižvelgdamas į Afrikos žmogaus ir tautų teisių chartiją,

— atsižvelgdamas į 1949 m. Ženevos konvenciją dėl civilių apsaugos karo metu ir į jos papildomus 1977 m. ir 2005 m. protokolus,

— atsižvelgdamas į 1951 m. JT pabėgėlių konvenciją ir į jos 1967 m. protokolą,

— atsižvelgdamas į 2021 m. lapkričio 3 d. Etiopijos žmogaus teisių komisijos ir JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro bendro visų Etiopijos Federalinės Demokratinės Respublikos Tigrėjaus regiono konflikto šalių įtariamai padarytų tarptautinių žmogaus teisių, humanitarinės ir pabėgėlių teisės pažeidimų tyrimo ataskaitą ir 2021 m. rugsėjo-gruodžio mėn. rengtą ir 2022 m. kovo 11 d. paskelbtą Etiopijos žmogaus teisių komisijos ataskaitą dėl žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimų Etiopijos Afarijos ir Amharos regionuose,

— atsižvelgdamas į JT žmogaus teisių tarybos 2021 m. gruodžio 17 d. rezoliuciją, kuria įsteigiama tarptautinė žmogaus teisių ekspertų komisija, kuriai pavedama atlikti išsamų ir nešališką įtarimų dėl pažeidimų ir piktnaudžiavimo, kuriuos nuo 2020 m. lapkričio 3 d. įvykdė visos konflikto Etiopijoje šalys, tyrimą,

— atsižvelgdamas į Tarptautinės žmogaus teisių ekspertų komisijos dėl Etiopijos 2022 m. rugsėjo 19 d. ataskaitą,

— atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją,

— atsižvelgdamas į Kotonu susitarimą,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 144 straipsnio 5 dalį ir 132 straipsnio 4 dalį,

A. kadangi šis 23 mėnesius trunkantis konfliktas sukėlė žmonių inicijuotą krizę ir dideles žmonių kančias, kurių galima visiškai išvengti; kadangi humanitarinė padėtis visoje Etiopijoje dėl konflikto, sausros ir didelio masto gyventojų perkėlimo šalies viduje ir toliau yra kritinė; kadangi 2022 m. rugpjūčio 24 d. Etiopijos federalinės vyriausybės karo lėktuvai Tigrėjaus Mekelės mieste bombardavo vaikų darželį ir dėl to žuvo vaikų;

B. kadangi Etiopijos federalinė vyriausybė 2022 m. kovo mėn. paskelbė humanitarines paliaubas ir iš dalies panaikino Tigrėjaus humanitarinį apgultį, tačiau vis dar trūksta būtiniausių atsargų, įskaitant maistą, vaistus ir kurą;

C. kadangi pažeidžiamos grupės, ypač moterys ir vaikai, labiausiai kenčia nuo Tigrėjuje tebesitęsiančio konflikto ir joms skubiai reikalinga apsauga; kadangi Tigrėjaus vaikai rimtai kenčia nuo bado, smurto, medicininės pagalbos ir švietimo trūkumo, šeimų persikėlimo, priverstinio perkėlimo ir nuolat patiriamų psichologinių traumų;

---

[1] OL C 425, 2021 10 20, p. 132.
[2] OL C 132, 2022 3 24, p. 205.

D. kadangi 2022 m. spalio 1 d. Afrikos Sąjunga (AS) pakvietė Etiopijos vyriausybę ir Tigrėjaus valdžios institucijas 2022 m. spalio 8 d. Pietų Afrikoje surengti taikos derybas; kadangi šias taikos derybas turi palengvinti AS specialusis įgaliotinis Olusegun Obasanjo, padedamas buvusio Kenijos prezidento Uhuru Kenyatta ir buvusio Pietų Afrikos prezidento pavaduotojo Phumzile Mlambo-Ngcuk; kadangi 2022 m. spalio 5 d. Etiopijos vyriausybė priėmė šį kvietimą;

E. kadangi visos konflikto šalys nuolat tyčia ar netyčia bombarduoja moteris ir vaikus, juos šaudo, žudo ir prieš juos vykdo kitokius karinius smurtinius veiksmus bei etninį smurtą;

F. kadangi moterų ir mergaičių žaginimas ir kitoks seksualinis smurtas prieš jas ir toliau plačiai naudojamas visų konflikto šalių, kartu su grasinimais nužudyti, įžeidinėjimais etniniu pagrindu ir kalinimu seksualinės vergovės sąlygomis; kadangi šalies viduje perkeltoms moterims ir vaikams kyla didesnė grobimo ir prekybos žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslais rizika;

G. kadangi per visą šio konflikto raidą vienintelis pastovus dalykas yra daug įtariamų šiurkščių žmogaus teisių, humanitarinės teisės ir pabėgėlių teisės pažeidimų, kuriuos vykdo visos konflikto šalys; kadangi beveik pusė milijono Etiopijos gyventojų žuvo nuo smurto ir bado ir dėl šio konflikto daugiau kaip 1,6 mln. žmonių buvo perkelti; kadangi nuo karo pradžios šimtai tūkstančių civilių gyventojų buvo priverstinai perkelti, neteisėtai nužudyti arba patyrė seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties, masinį savavališką sulaikymą, grobimą, atsisakymą teikti humanitarinę pagalbą ir pagrindines paslaugas, humanitarinės pagalbos plėšimą ir humanitarinės pagalbos nukreipimą kariams;

H. kadangi trečdalio iki penkerių metų amžiaus Tigrėjaus vaikų ir pusės visų nėščių ir krūtimi maitinančių moterų mityba yra nepakankama; kadangi Etiopijoje apie 20 mln. žmonių, iš kurių beveik trys ketvirtadaliai yra moterys ir vaikai, reikia humanitarinės pagalbos; kadangi Etiopija patiria didžiausią nuo 1981 m. sausrą, dėl kurios maždaug 7,4 mln. žmonių susiduria su dideliu maisto stygiumi;

I. kadangi Tigrėjaus vaikų, gaunančių įprastines vakcinas, procentinė dalis sumažėjo dėl tiekimo trūkumo, kurį lėmė Etiopijos pajėgų vykdoma blokada; kadangi daugėja susirgimų mirtinomis ligomis, pvz., tymais, stablige ir kokliušu;

J. kadangi dėl Etiopijos pilietinio karo Tigrėjuje mokyklos nelanko iš viso 1,39 mln. vaikų; kadangi Tigrėjaus švietimo sektorius buvo visiškai sunaikintas dėl to, kad žuvo daug mokyklų sistemos darbuotojų ir sunaikinta labai daug jos infrastruktūros; kadangi švietimo sektoriuje žuvo 346 vyrai ir 1 798 moterys (iš viso 2 164 asmenys), įskaitant mokinius ir studentus;

K. kadangi nuo pat konflikto pradžios sistemingai varžomos humanitarinių organizacijų galimybės patekti į konflikto zonas, nepaisant nuolat kartojamų tarptautinės bendruomenės ir humanitarinių organizacijų raginimų užtikrinti nekliudomą, tvarią ir saugią prieigą atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams; kadangi visos konflikto šalys vykdo smurto veiksmus prieš humanitarinės pagalbos darbuotojus; kadangi nuo konflikto pradžios buvo nužudyti mažiausiai 23 humanitarinės pagalbos darbuotojai;

L. kadangi galimybę gauti tikralaikės informacijos labai trikdė vyriausybės nustatyti apribojimai, be kita ko, nutraukiant ryšių priemones ir neleidžiant pranešti apie įvykius Tigrėjuje, taip pat Afarijos ir Amharos regionuose, kur išplito konfliktas; kadangi dėl tokio ryšių nutraukimo ir galimybių nepriklausomiems stebėtojams patekti į konflikto paveiktas vietoves apribojimų buvo labai apsunkintos sąlygos dokumentais užfiksuoti žmogaus teisių pažeidimus;

M. kadangi 2022 m. rugsėjo 19 d. JT Tarptautinė žmogaus teisių ekspertų komisija dėl Etiopijos paskelbė ataskaitą, kurioje padaryta išvada, kad esama pagrįstų priežasčių manyti, jog konflikto šalys įvykdė karo nusikaltimų ir padarė žmogaus teisių pažeidimų;

N. kadangi Eritrėja šiame konflikte atliko labai žalingą vaidmenį ir prisidėjo prie jo eskalavimo įsitraukdama į konfliktą Tigrėjuje; kadangi nuo 2022 m. rugsėjo mėn. pabaigos pradėti skelbti žiniasklaidos pranešimai tai, kad vėl buvo įsiveržta į šiaurinę Tigrėjaus dalį;

O. kadangi 2022 m. rugsėjo mėn. Tigrėjaus liaudies išlaisvinimo frontas ir Etiopijos vyriausybė išreiškė savo įsipareigojimą palaikyti taikos procesą, kuriam vadovauja Afrikos Sąjunga;

1. dar kartą skubiai ragina nedelsiant ir be išankstinių sąlygų sustabdyti karo veiksmus ir nutraukti ugnį Tigrėjuje ir jo kaimyniniuose regionuose;

2022 m. spalio 6 d., ketvirtadienis

2. ragina nedelsiant, visapusiškai, saugiai ir tvariai užtikrinti galimybes gauti humanitarinę pagalbą visiems nuo konflikto regione nukentėjusiems asmenims;

3. labai palankiai vertina AS kvietimą dalyvauti taikos derybose Pietų Afrikoje 2022 m. spalio 8 d.; ragina visas šalis priimti šį kvietimą ir pradėti šias derybas sąžiningai bei laikantis dialogo, susitaikymo ir taikos dvasios;

4. ragina nedelsiant atkurti konstitucinę tvarką ir sukurti ugnies nutraukimo stebėsenos mechanizmą; reiškia paramą visoms diplomatinėms pastangoms užbaigti Etiopijoje vykstantį konfliktą, visų pirma tarpininkaujant AS;

5. griežtai smerkia tai, kad kariaujančios šalys sąmoningai taikosi į civilius ir kad, pasak gautų pranešimų, tam tikros kariaujančios šalys verbuoja vaikus; primena, kad tyčiniai išpuoliai prieš civilius gyventojus, prieš vaikus nukreipti veiksmai ir vaikų karių verbavimas bei naudojimas yra karo nusikaltimai ir nusikaltimai žmoniškumui;

6. smerkia Eritrėjos pajėgų invaziją į Tigrėją; smerkia karo Etiopijoje metu Eritrėjos pajėgų vykdomus karo nusikaltimus ir žmogaus teisių pažeidimus; primygtinai ragina Eritrėjos vyriausybę nedelsiant ir visam laikui išvesti savo pajėgas iš Etiopijos ir užtikrinti atsakomybę už jų padarytus karo nusikaltimus;

7. ragina visas Etiopijos valdžios institucijas, ypač federalinę vyriausybę ir Tigrėjaus, Amharos ir Afarijos regiono vyriausybes, laikytis aukščiausių žmogaus teisių standartų, pirmumo tvarka išaiškinti siaubingus karo nusikaltimus, įvykdytus prieš pažeidžiamiausius asmenis, ypač vaikus ir moteris, ir apsaugoti savo jaunimą laikantis JT Vaiko teisių konvencijos;

8. yra pasibaisėjęs dėl pranešimų apie didžiulio masto visų konflikto šalių vykdytą vaikų, moterų ir vyrų prievartavimą ir seksualinį smurtą prieš juos; yra labai susirūpinęs dėl pranešimų apie Tigrėjaus, Amharos ir Afarijos vaikų žudymą ir žalojimą dėl etninės kilmės, nes tai yra karo nusikaltimai ir etninis valymas, ir ragina nedelsiant juos ištirti;

9. dar kartą ragina visų šalių pajėgas užtikrinti tarptautines žmogaus teises ir laikytis tarptautinės humanitarinės ir pabėgėlių teisės; ragina Etiopijos federalinę vyriausybę ir Tigrėjaus regiono vyriausybę užtikrinti, kad per dabartinį konfliktą padarytų karo nusikaltimų vykdytojai už juos atsakytų; primygtinai pabrėžia, kad vietos ir tarptautiniai subjektai, visų pirma Etiopijos žmogaus teisių komisija ir JT Žmogaus teisių taryba (JT ŽTT), turi bendradarbiauti užtikrinant žalos atlyginimą išgyvenusiems asmenims ir visų formų karo nusikaltimų ir nusikaltimų žmoniškumui aukoms;

10. ragina užtikrinti, kad visos Etiopijos mergaitės ir moterys galėtų naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugomis ir teisėmis; primygtinai ragina ES ir valstybes nares didinti paramą lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių paslaugoms, ypač kontracepcijos priemonėms ir galimybei saugiai nutraukti nėštumą, ypatingą dėmesį skiriant tam, kad būtų užtikrintos galimybės patekti į nuo karo nukentėjusius ir humanitarinės katastrofos paveiktus Etiopijos regionus; ragina Etiopijos vyriausybę įvykdyti savo įsipareigojimą ištirti daugybę visų kariaujančių šalių per konfliktą padarytų rimtų smurto dėl lyties atvejų;

11. yra susirūpinęs dėl pranešimų apie tai, kad daugėja vaikų santuokų ir vaikų darbo, prekybos žmonėmis ir seksualinių santykių už atlygį atvejų, kurių imamasi kaip kraštutinių išgyvenimo priemonių nuo karo ir humanitarinės katastrofos nukentėjusiuose Etiopijos regionuose;

12. ragina imtis veiksmų prieš pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų grobimą, prekybą jais ir jų seksualinį išnaudojimą Tigrėjuje, Amharoje, Afare ir Eritrėjoje, taip pat teikti pagalbą ir apsaugą visoms aukoms nediskriminuojant dėl rasės ar etninės kilmės, tautybės, negalios, amžiaus, lyties ar seksualinės orientacijos;

13. primygtinai ragina ES ir jos valstybes nares didinti paramą moterų ir vaikų, įskaitant iššaginimo būdu gimusius vaikus, skubios reabilitacijos centrams, kurie saugo ir reabilituoja smurtą dėl lyties, prekybą žmonėmis ir seksualinį išnaudojimą išgyvenusius asmenis; pabrėžia, kad svarbu teikti prieglobstį, psichosocialines paslaugas ir profesinį mokymą išgyvenusiems asmenims bei ragina teikti papildomą paramą esamoms prieglaudoms;

14. primena, kad neteisminės egzekucijos, priverstiniai dingimai, savavališki sulaikymai, kankinimai ir netinkamas elgesys, priverstinis perkėlimas, seksualinis smurtas ir smurtas dėl lyties, prievartavimas ir grupinis prievartavimas, išpuoliai prieš pagalbą teikiančius darbuotojus, išpuoliai prieš civilinę infrastruktūrą, pvz., mokyklas ir ligonines, ir valstybinės bei privačios nuosavybės naikinimas bei grobimas pagal tarptautinę teisę yra laikomi karo nusikaltimais;

15. ragina Komisiją ir valstybes nares remti vidaus atskaitomybės iniciatyvas, grindžiamas tik aiškiais, skaidriais, veiksmingais ir išmatuojamais kriterijais, kuriais užtikrinamas nepriklausomas ir nešališkas teisingumas bei atskaitomybė aukoms ir nukentėjusiems asmenims;

16. griežtai smerkia bado, kaip karinio metodo, naudojimą; primena, kad trukdymas tiekti maistą ir sveikatos priežiūros paslaugas bei atsisakymas teikti šias paslaugas prilygsta nusikaltimams žmoniškumui; primena, kad humanitarinė pagalba ir parama yra grindžiama žmogiškumo, nešališkumo, neutralumo ir nepriklausomumo principais;

17. pakartoja savo raginimą visiškai atkurti pagrindines viešąsias paslaugas, pvz., elektros infrastruktūrą, bankų paslaugas, mokyklas ir ligonines, taip pat nedelsiant panaikinti telekomunikacijų apribojimus Tigrėjuje;

18. ragina nacionalines ir regionines valdžios institucijas užtikrinti, kad šalies viduje perkelti asmenys ir pabėgėliai turėtų teisę savanoriškai saugiai grįžti į savo namus ar gyvenamąją vietą, ir sukurti teisingą, prieinamą ir nepriklausomą mechanizmą, pagal kurį būtų kompensuojami būsto, turto ir žemės nuostoliai ar žala; primygtinai ragina ES ir jos valstybes nares padėti ir remti grąžinimo organizavimą ir stebėseną;

19. griežtai smerkia tai, kad nepaprastoji padėtis lėmė dėl etninių priežasčių vykdomus sulaikymus, priekabiavimą, mušimus ir išpuolius prieš žurnalistus; ragina nedelsiant paleisti visus savavališkai kalinamus žurnalistus ir užtikrinti saviraiškos bei žodžio laisvę; ragina kariaujančias šalis užtikrinti laisvą prieigą prie spaudos ir leisti žurnalistams saugiai atlikti savo darbą;

20. reiškia susirūpinimą dėl nepriklausomų humanitarinės pagalbos darbuotojų saugumo ir gerovės regione; griežtai smerkia visus išpuolius prieš humanitarinės pagalbos darbuotojus ir ypatingos svarbos infrastruktūros objektus bei nuolatinį JT humanitarinių atsargų konfiskavimą;

21. pakartoja savo raginimą Etiopijos vyriausybei pasirašyti ir ratifikuoti Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutą; pabrėžia, kad reikia sukurti nepriklausomą ir nešališką mechanizmą, kad būtų galima kovoti su vykdomais pažeidimais bei atskaitomybės problemomis;

22. ragina visas kariaujančias šalis nedelsiant nutraukti karo veiksmus ir be išankstinių sąlygų pasiekti oficialų paliaubų susitarimą; pakartoja savo raginimą vykdyti nacionalinį dialogą, kuris būtų kuo įtraukesnis, platesnis ir skaidresnis, įtraukiant pilietinės visuomenės atstovus ir opozicijos partijas, kad tas dialogas taptų tikru susitaikymo katalizatoriumi; primygtinai ragina ES ir jos valstybes nares visapusiškai dalyvauti taikos procese, kad būtų užtikrinta patikima pažanga;

23. atkreipti dėmesį į kai kuriuos teigiamus pokyčius šalyje, pavyzdžiui, 2022 m. kovo 24 d. sudarytas humanitarines paliaubas ir kai kurių politinių kalinių paleidimą, didesnes galimybes teikti humanitarinę pagalbą per paliaubas ir Etiopijos vyriausybės bei Tigrėjaus vadovybės viešus pareiškimus, kuriais jie įsipareigoja dalyvauti AS vadovaujamose taikos derybose;

24. palankiai vertina tai, kad atnaujinti Afrikos Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio Somalio pusiasalyje Olusegun Obasanjo įgaliojimai; tikisi tolesnių veiksmų po pareiškimų dėl numatomo aukšto lygio AS tarpininkų trejeto paskyrimo, siekiant teikti pirmenybę susitarimui dėl nuolatinio ugnies nutraukimo, nekliudomos humanitarinės pagalbos teikimo į visas teritorijas ir neatidėliotino Eritrėjos pajėgų pasitraukimo, taip pat palengvinti atskaitomybę ir vidinį susitaikymą; ragina nedelsiant paskirti šiuos tarpininkus;

25. pakartoja savo raginimą ES ir jos valstybėms narėms patvirtinti žmogaus teisių apsaugos priemones ir patvirtinti sankcijas žmogaus teisių pažeidėjams taikant visuotinį sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus režimą;

26. pabrėžia, kad pabėgėlių regione toliau blogėja; atsižvelgdamas į tai, ragina ES ir visas jos valstybes nares sparčiau vykdyti perkėlimą į ES iš šio regiono ir asmenims, kuriems gresia pavojus, išduoti humanitarines vizas, taip pat sudaryti palankesnes sąlygas šeimos susijungimui; ragina ES ir jos valstybes nares užtikrinti veiksmingas galimybes gauti tarptautinę apsaugą ES, taip pat užtikrinti, kad pagal ES ir tarptautinę teisę būtų gerbiamos asmenų, siekiančių gauti tarptautinę apsaugą, pagrindinės teisės;

27. pritaria tam, kad Komisija atidėjo paramos biudžetui išmokų Etiopijos vyriausybei mokėjimą nuo 2020 m. gruodžio mėn.; ragina Komisiją toliau teikti gyvybiškai svarbią paramą regionui, skirtą pilietinei visuomenei ir nepriklausomoms humanitarinėms organizacijoms bei dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti vaikų saugumą; ragina Komisiją persvarstyti savo paramos biudžetui apribojimą įgyvendinimo priemonėms, kad būtų galima toliau įgyvendinti vystymosi projektus už konflikto zonos ribų;

28. labai apgailestauja dėl to, kad JT Saugumo Taryba (JT ST) nesugebėjo veiksmingai spręsti padėties Etiopijoje ir regione; primygtinai ragina ES ir jos valstybes nares raginti JT Saugumo Tarybą reguliariai rengti viešus susitikimus dėl Etiopijos ir regiono bei imtis prasmingų ir ryžtingų veiksmų siekiant leisti nekliudomą humanitarinės pagalbos teikimą, užtikrinti civilių gyventojų apsaugą, nutraukti ir pasmerkti sunkius tarptautinės teisės pažeidimus bei užtikrinti atskaitomybę už įvykdytus žiaurumo aktus;

29. primena, kad savo 2021 m. gruodžio 17 d. priimtoje rezoliucijoje S-33/1 dėl žmogaus teisių padėties Etiopijoje JTŽTT nusprendė įsteigti Tarptautinę žmogaus teisių ekspertų Etiopijos klausimais komisiją (ICHREE); primygtinai ragina ES ir jos valstybes nares remti tinkamo JT finansavimo skyrimą Tarptautinei žmogaus teisių komisijai (ICHREE) ir ragina Etiopijos federalinę vyriausybę sudaryti palankesnes sąlygas nekliudomai naudotis ICHREE; ragina JTŽTT atnaujinti Tarptautinės žmogaus teisių tarybos (ICHREE) įgaliojimus ir suteikti jai pakankamai laiko, taip pat reikiamą techninę pagalbą ir biudžeto išteklius, kad ji galėtų vykdyti savo įgaliojimus, neapribojant jų trukmės ar geografinės taikymo srities;

30. pripažįsta 2022 m. rugsėjo 19 d. JTŽTT Tarptautinės žmogaus teisių ekspertų Etiopijos klausimais komisijos ataskaitos (A/HRC/51/46) išvadas, kuriose dokumentuojami karo nusikaltimų atvejai; ragina Komisiją įvertinti ir panaudoti išvadas bei rekomendacijas, o Etiopijos valdžios institucijas pripažinti šiuos rezultatus siekiant atkurti žmogaus teisių apsaugą ir siekti žalos atlyginimo karo nusikaltimų aukoms; taip pat ragina visas konflikto šalis pritarti JT žmogaus teisių pareigūno ir Etiopijos žmogaus teisių komisijos bendro tyrimo rekomendacijoms;

31. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, Etiopijos federalinei vyriausybei ir Federacijos rūmams, Tigrėjaus valdžios institucijoms, Eritrėjos Valstybės vyriausybei, Tarpvyriausybinės vystymosi institucijos vyriausybėms, Afrikos Sąjungai ir jos valstybėms narėms, Panafrikos Parlamentui ir AKR ir ES jungtinei parlamentinei asamblėjai.